

SKUPINE MEDSEBOJNE POMOČI, UDOMAČENE S STRANI DRŽAVE

tekst *Fernanda Martíneza–Perede*, skupinsko podpisan s strani barcelonske Mreže skupin za medsebojno podporo preživelcev psihiatrije¹

Na portalu Primera Vocal se jasno in nedvoumno zavzemamo za kolektivne strategije spoprijemanja s psihičnim trpljenjem. Med njimi so skupine medsebojne podpore najučinkovitejše horizontalno in radikalno orodje, ki ga poznamo. Predstavljajo antitezo družbenega kanibalizma, v katerega smo potisnjeni. Ustvarjajo skupnost, humanizirajo norost (ki je komodificirana za potrebe trga in obenem družbeno obsojana) in prekinjajo plesnivi ritem institucij, skozi katere smo šli, odkar smo bili diagnosticirani. Z drugimi besedami: ustvarjajo kulturo odpora, osamosvajajo zdravje.

Govoriti in poslušati kot enak med enakimi ni preprosto. Vzgojeni smo bili za prav nasprotno. Vendar je v Španiji vse več pobud, ki kažejo v smer horizontalnosti in spoštovanja ter v smer svobodnega naseljevanja kolektivnega prostora. In kot je bilo pričakovati, so se začeli pojavljati procesi fagocitacije, s katerimi institucije odgovarjajo nanje. Kar ni presenetljivo, saj se naše življenje odvija na trgu, na katerem je vse lahko predmet nakupa ali prodaje. Farmacevtska industrija si mora umiti roke, javne institucije iščejo vedno nove fasade in banke... banke si obupno

¹ O tej mreži smo doslej objavili že prevod enega članka:
<https://www.slisanjegasov.si/Mreza%20SMP%20Barcelona.pdf>

želijo, da se državljani nekega lepega jutra ne zbudijo odločeni, da jih vse požgejo. Skupine medsebojne podpore (SMP) so leta preživele v senci, sedaj pa se zdi, da skupaj s prepoznavanjem njihove funkcionalnosti postajajo tudi vse bolj modne. Ob tem pa se odpirajo polemike...

Do katere točke izkoristiti določene infrastrukture, da bi povečali njihove učinke? Kako zaščititi njihov transformativni potencial? Razprava o tem ni nova, je pa neizogibna. Stara je kot greh: ali je mogoče gospodarjevo hišo porušiti z njegovim lastnim orodjem? Podajanje zaključenega mnenja o tem ni naš namen. Verjamemo pa, da so določene meje, ki jih ne bomo prestopili pod nobenim pogojem. Sodelovanje s farmacevtsko industrijo je najpomembnejša med vsemi od teh mej. V enaki meri nam vzbuja gnus in strah. Podjetja, ki proizvajajo psihotropna zdravila, so vedno znova dokazala, da je psihično trpljenje posel, dobrobit oseb pa zanemarljiva ob pomembnosti dobičkov. Zato si prizadevamo, da se raztopijo in da predajo svoja orožja enkrat za vselej.

Kakorkoli že, razprava je tu, je neizogibna in želimo, da bi naši dragi bralci lahko dostopali do besedil, ki jim bodo dovoljevala izbrati svoje lastno mnenje na to temo. V ta namen najprej navajamo tekst, ki smo ga prejeli iz Barcelone. Takole gre:

Dvojna politična nevarnost, na katero smo v *Mreži skupin za medsebojno podporo preživelcev psihiatrije* že od vsega začetka opozarjali, je sledeča: kako se po eni strani izogniti temu, da bi bil naš boj, naša organizacija absorbirana ali pridružena interesom institucij, in obenem po drugi strani preprečiti sektaško osamitev našega gibanja? Prvič smo o tem razpravljali ob našem sodelovanju na srečanju skupin za medsebojno podporo Andaluzije novembra 2014 v Sevilji (več informacij najdete [tukaj](#)), kjer smo poslušali o izkušnjah podpornih skupin, ki jih upravljajo in podpirajo institucije. Zdelo se nam je nujno, da delimo svoje izkušnje in izvemo, kaj je bilo tam storjenega v sodelovanju z zdravstvenimi ustanovami Združenja Andaluzije. Menili smo, da ne smemo togo vztrajati pri svojih stališčih neodvisnosti, temveč vzpostaviti prožno, odprto držo poslušanja. Ki pa mora biti hkrati tudi trdna, saj smo zaznali interes države, da bi si prisvojila in v svojo korist uporabila odgovor, ki ga pomenijo skupine medsebojne podpore.

Predstava, ki jo igra država in njene avtonomne skupnosti, je popolna, saj na eni strani asimilira te skupine ter njihov simbolni in organizacijski izraz, na drugi strani pa ji ta asimilacija istočasno

omogoča upravičevanje svojih namenov zmanjševanja sredstev na področju javnega zdravja in krepitev politike, naklonjene farmaciji.

Tečaji povezovanja SMP in drugi tečaji, ki jih promovira katalonska vlada, prihajajo z namenom vzpostavitve strokovnega znanja, ki je profesionalizirano, apolitično, in ki naj bi bilo nevtralnno ob tem, da vsebuje vso zasnovo in zapletene mehanizme dominacije, ki so naturalizirani pod krinko libertarne radikalnosti.

Kapitalizem ima ogromno sposobnost za asimilacijo. Protest izničuje skozi spreobračanje njegove kritične vsebine, v tem primeru pod pretvezo nevtralne strokovne profesionalizacije. Toda nič ni nevtralnno: politični boj prežema vsa področja socialnega življenja in na področju duševnega zdravja je še posebej silovit, institucije »psi« pa spadajo med njegova najbolj represivna orodja. Skupine za medsebojno podporo, ki jih v svoje programe vključujejo in s tem udomačujejo ustanove, se pretvarjajo, da so korenček te »psi« politike, za katero je značilno družbeno normalizirano nasilje (splošno izvajanje elektrošokov proti manifestacijam žalosti ali krivde ob sprejetjih v psihiatrične institucije, prisilna ambulantna zdravljenja, ki vključujejo masovno predpisovanje zdravil, iatrogeno [škodljive učinke zdravniške obravnave, op.pr.], prisilne sprejeme v institucije, ki jih pogosto sodniki niti ne nadzorujejo, prisilno privezovanje na postelje po več dni skupaj- kar imenujejo posebni varovalni ukrepi – proti vsakršnemu nasprotovanju, kot arbitraren kazenski ukrep zaradi česarkoli...). Udomačene skupine vzajemne podpore bi predstavljale prijaznejši obraz kapitalističnega "duševnega" zdravja in bi obenem predrzno pocenile stroške javnega zdravstva. Ti se pokrivajo z nerednimi sredstvi, usmerjenimi s strani Trojke, ki zahteva njihovo nenehno in naraščajoče zmanjševanje.

Strategija španske države in njenih avtonomnih skupnosti je slediti pristopom in podrediti se interesom farmacevtske industrije, medikalizacija tako imenovane »duševne bolezni« skozi obravnavo le njene biološke manifestacije, ki tako na abstrakten in fetišističen način umika njen zgodovinsko-biografski pomen in torej skriva njeno politično vsebino ter širi spekter farmakološke oskrbe. Poleg tega namerava s servilnim sledenjem mandatom EU, ki jih postavlja Trojka, zmanjšati stroške zdravnikov, medicinskih sester in negovalcev, hkrati pa ohraniti farmacevtske stroške, zavarovane v neposrednih dogovorih z glavnimi podjetji sektorja.

Institucionalno ukročene podporne skupine bodo pokrile javni strošek osebja prek prostovoljnega združevanja prizadetih s tehničnim in ne političnim pristopom institucij. Tehnični pristop k tako imenovani »duševni bolezni« deaktivira njen političen naboj in izraz družbenega nelagodja z namenom zapreti ga znotraj psihologije. Te udomačene SMP se vzpostavljajo z izvajanjem tečajev s strani vmesnih organizacij preko subvencij ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem »povezovalcev SMP«. Kar je pravi oksimoron, saj v SMP ni nobenih povezovalcev ali usposabljanj zanje, če se SMP same ne odločijo tako; kar navadno ni praksa, saj se kot del procesa osebnega okrevanja priznava prej politizacija in osebna avtonomija, skupine pa prakticirajo horizontalno enakost in vzajemno pomoč.

Tej politiki asimilacije, pridruževanja in prikritega opravičevanja siromašenja sredstev se moramo postaviti po robu na dva načina, ki dopolnjujeta eden drugega. Po eni strani moramo asimiliranim SMP nasprotovati z drugim načinom delovanja, ne profesionalnim, niti strokovnim, temveč izhajajočim iz naše militantne izkušnje, utemeljenim na praksah solidarnosti do tistih spodaj, na protikapitalističnih in protipatriarhalnih vrednotah, da bi preobrnilo to logiko interesa strokovnjakov po prevzemanju podpornih skupin. Sklicevanje na protikapitalistična načela ni zgolj prazna retorična poteza, temveč izvira iz naše militantne izkušnje z željo po drugačnem delovanju, ki združuje antipatriarhalno skrb ter kritično preizpraševanje kapitalizma in njegove logike, ki uničuje odnose v skupnosti in človeške vezi. Merkantilizmu se postavljamo po robu s praktično vrednostjo skupnega in vzajemne pomoči, ne pa z znanjem, ki je profesionalno ter domnevno tehnično, vendar septično. Ta izjava ni nek brezploden ideološki rekurz, pač pa je prav zaradi naše izkušnje nekaj zelo živega. Zavedamo se, da je za to potrebna kritična refleksija, in od tu se je porodila potreba po študijskih skupinah, da bodo naša srca (naše negovalno in vezivno tkivo) hodila nahranjena z našim razumom.

Po drugi strani pa v povezavi s temi ponarejenimi skupinami vzajemne pomoči razumemo, da je sredi neoliberalne ofenzive s strani države in njenih avtonomij, režirane s strani Trojke, pomembno vzpostaviti zaveznitva s kritičnimi sektorji delavcev javnega (in zasebnega) zdravstva. Da združimo prizadevanja v boju za zdravje ljudstva, proti zmanjševanju sredstev in za »drugo zdravje«, ki predpostavlja obnovo socialnih vezi z vidika spoštovanja avtonomije, preizpraševanje kapitalističnega koncepta normalnosti, ki je resnično patološki, in horizontalno

samoupravljanje (socializem) kot drugi način obstoja na tem svetu in zdravega sobivanja. Ta zaveznitva nas postavljajo v zgodovinski kontekst kapitalistične neoliberalne ofenzive in se nam pomagajo izogniti samoreferenčnosti, ki bi lahko zaprla debato znotraj naših lastnih načel. Prav tako menimo, da sta poslušanje in obveščanje o gibanjih in pobudah, ki jih sprožajo institucije, pomembna, da bi lahko ponudili alternative, se jim postavili po robu z drugačnim načinom delovanja, ki bi v njegovih temeljih razstavilo nenehno prilagajanje razmeram, ki ga izvaja kapitalizem, da bi si prisvojil in pometel z vsemi odpori, ki se mu postavijo nasproti. Zato smo, čeprav smo kritični in čeprav nasprotujemo, vedno sodelovali pri pobudah za SMP s strani ustanov. Toda prav je razčistiti, da te iniciative nikoli niso prišle z naše strani; ni to tisto, kar počnemo, in z njihovim upravičevanjem ne želimo dajati kritja upravičevanju politike, ki v igro spušča le multinacionalke in spodbuja prekarnost na trgu dela ter varčevalne ukrepe na področju javnega zdravja, česar ne moremo sprejeti kot dopustnega.

Fernando Martínez-Pereda,

skupinsko podpisano s strani *Mreže skupin medsebojne podpore preživelcev psihiatrije (Xarxa GAM de Grups de Suport Mutu per psiquiatrizadxs/*

Red de Grupos de Apoyo Mutuo formada por personas psiquiatrizadas)

Izvirnik je bil objavljen 19. aprila 2016 z naslovom »Grupos de Ayuda Mutua domesticados por el estado; de Fernando Martínez-Pereda y firmado colectivamente por la Xarxa GAM / Red de Grupos de Apoyo Mutuo formada por personas psiquiatrizadas«; dostopno na: <https://primeravocal.org/grupos-de-ayuda-mutua-domesticados-por-el-estado-de-fernando-martinez-pereda-y-firmado-colectivamente-por-la-xarxa-gam-red-de-grupos-de-apoyo-mutuo-formada-por-personas-psiquiatrizadas/>.

Prevedla: Tina in Juš